

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

TIL

postmottak@kud.dep.no

Deres ref:

Vår ref:

Dato: 1.10.2014

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

Postadresse

Postboks 1075 Blindern
0316 Oslo

Besøksadresse

Domus Theologica, Blindernveien 9

Telefon: 22 85 03 10

Telefaks: 22 85 03 01

praktikum@teologi.uio.no

<http://www.praktikum-pts.no/>

«Lik og likskap. Om betaling for kremasjon, gravlegging og grav» - høring fra Det praktisk-teologiske seminar

Det praktisk-teologiske seminar takker for muligheten til å bli hørt i denne saken og avgir med dette sin høringsuttalelse:

Vi støtter flere av utredningens hovedmomenter:

Innføringen av lik betaling for kremasjon og gravlegging som svarer til kommunenes reelle kostnader, synes velbegrunnet.

Vi støtter også den foreslåtte muligheten for å velge annen gravstedskommune en avdødes bostedskommune uten at dette utløser ekstra kostnad. Ordningen for å kompensere for dette mellom de berørte kommuner virker fornuftig.

Innføringen av faste makssatser og overføring av tilskudd fra NAV til gravferdsforvaltningen fremstår også som velbegrunnet.

Det nye systemet for leie av gravplass fremstår som ryddig.

Likewise mener vi at det er fornuftig å overføre av ansvaret for å rydde gravminne som ikke lenger er i bruk til gravplassforvaltningen.

Vi mener også at det er fornuftig å ha et pragmatisk syn på hvem som skal være gravplassforvalter, selv om likebehandlingen av de ulike tros- og livssyn er et overordnet prinsipp. Overføringen av klagemyndigheten fra bispedømmeråd til fylkesmennene styrker denne løsningen.

Vi synes også det er bra at man fremmer behovet for forskning på feltet for å gi forvaltningen en bedre kunnskapsbase. Her vil vi imidlertid melde inn at det ikke bare er forskning på kvantitative data som behøves, men også forskning på meningsdimensjonen ved de konkrete gravferdsformer og gravskikker. En begrunnelse for dette er å finne i de følgende innvendinger mot noen av utredningens forslag.

Vi har innvendinger mot flere av utredningens endringsforslag:

En av målsettingene med utredningen er å komme frem til en lovgiving som ikke stimulerer til å velge

den ene gravferdsformen fremfor den andre. Vi mener at flere av utredningens forslag har endt opp med å ville fremme og styrke kremasjonen økonomisk og rettslig, uten at vi kan se at den begrunner hvorfor dette er så viktig. Det er fint å styrke muligheten til å velge kremasjon og gjøre avgiften lik, men vi kan ikke støtte forslaget til endring i gravferdslovens paragraf 10: Det må være lov for avdøde å reservere seg, både med og uten religiøs begrunnelse. Et menneskes reservasjon mot kremasjon kan være både individuelt og religiøst, det vil si kollektivt, begrunnet. Derfor mener vi også at endringen i paragraf 1, hvor «religion eller livssyn» strykes i paragrafens første ledd, er for dårlig begrunnet. Den nye formuleringen tar ikke tilstrekkelig høyde for at ens valg av gravferdsform kan være begrunnet i forbindelsen til et meningssystem man er en del av ved å tilhøre en religiøs tradisjon eller et religiøst fellesskap, og står i fare for å gjøre den kollektive dimensjonen ved disse skikkene mindre betydningsfull. En grunn til at dette er viktig er at flere religiøse tradisjoner i utgangspunktet ikke aksepterer kremasjon, og vi mener at lovverket på en eksplisitt måte bør gjenspeile at disse posisjonene er legitime.

Et annet aspekt, som ligger i forlengelsen av utredningens hovedfokus, er spørsmålet om hvor begravelsen skjer fra. Dette kommer man nødvendigvis inn på flere steder, men vi mener problemstillingen er underbelyst. Slik vi ser det er spørsmålet om livssynsøytrale omgivelser og behovet for det, samt betydningen av omgivelsene for religiøse mennesker, et komplisert og viktig spørsmål. Dette blir tydelig i beskrivelsen av gravplassene som allmenne og felles for alle. Dette er i og for seg et godt prinsipp, men det gir ikke nødvendigvis gode praktiske løsninger. Omgivelsene og deres beskaffenhet er ikke nøytrale, men har religiøs verdi. Hvordan de ulike behovene her kan møtes, kan innebære en vanskelig balansegang og tilrettelegging. For mange kristne er eksempelvis nettopp nærheten til kirka av betydning, mens det for andre vil være tilsvarende vanskelig. Innføringen av navnet gravplass på det som før het kirkegårder er ikke nødvendigvis en god nok løsning.

Dette henger sammen med en overordnet problemstilling, nemlig vektingen av individuelle begrunnelser i forhold til tradisjoners begrunnelser og kollektive begrunnelser. Her kan det være grunner som er viktige for den enkelte, uten at den enkelte på egen hånd kan gjøre rede for dem, men som er viktige i kraft av vedkommendes tilhørighet til tradisjon og fellesskap.

Derfor mener vi spørsmålet er for komplekst til å være endelig løst i forslaget til endring av paragraf 5 i gravferdsloven. Vi mener at den nye formuleringen er for åpen og luftig, og at den gamle formuleringen bedre ivaretar hensynet beskrevet ovenfor. Religiøse tradisjoners seremonier ved innvielse av kirkegårder forholder seg ikke bare til utenforstående enkeltindivider, men også til andre religiøse tradisjoner. Slike seremonier uttrykker forhandlinger mellom konkrete religiøse tradisjoner og et konkret fysisk sted. Dette handler ikke bare om individuelle perspektiver, men vil av og til også måtte forhandles på kollektivt nivå. Ofte kan det at en religiøs tradisjon har seremonier til innvielse av en gravplass være uproblematisk for andre tradisjoner, men det trenger ikke å være det. De fysiske omgivelsenes betydningsinnhold for den enkelte tradisjon kan også være forbundet med de fysiske omgivelsenes beskaffenhet, slik at fastholdelsen av dette betydningsinnholdet, slik det eksempelvis uttrykkes i innvielsesseremonier, kan være forbundet med bestemte landskapsarkitektoniske løsninger. Da kan slike seremonier ikke være forenlige med andre tradisjoners bruk av samme gravplass. Det er viktig at loven ikke tenker så individuelt og abstrakt om gravplass og religion at den blir ufølsom for at dette er viktige anliggender i mange religiøse tradisjoner. Dette gjelder for både majoritetstradisjonen og minoritetstradisjoner, og for møtepunktene mellom disse.

Utredningen søker å møte dette ved at det i gravferdslovens paragraf 6 skal fastholdes at gravplassforvaltningen skal sørge for grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov, dersom den som sørger for gravferden ber om det. Vi mener imidlertid at dette hensynet får for liten vekt, så lenge betydningen av de fysiske omgivelsene og deres forbindelse til religiøse tradisjoner og fellesskap er såpass lite reflektert i utredningens helhetskonsept.